

K ö r

A Magyar Környezeti Nevelési Egyesület hírlevele 2006. január

KÖZGYŰLÉS!!!

Ezúton összehívom egyesületünk évi rendes közgyűlését, melynek helye és időpontja:

2006. február 25. (szombat) 10.00; TIT Stúdió (Budapest, XI. ker., Zsombolyai u.6.)

Napirendi pontok:

1. A 2005. évről szóló közhasznúsági jelentés elfogadása (a jelentés tervezete február 15-től olvasható lesz az egyesület honlapján: www.mkne.hu)
2. Puli díjak átadása
3. A jövőtervező műhely eredményének ismertetése és további ötletek fogadása
4. A 2006-os év tervének megbeszélése
5. Alapszabály módosítás megbeszélése

Ha a közgyűlés határozatképtelen, az új időpont ugyanazon nap 10.15. A hely és a napirend változatlan.

További programok:

- 13.00: Büfé ebéd [Bögrét mindenki hozzon magával!]
- 14.00: Takács Eszter előadása „Jó gyakorlatok egy nagyobb közös kosárból, avagy egy angliai tanulmányút tapasztalatai a fenntarthatóságra nevelésről” címmel
- 14.30: Berecz Ágnes előadása „Környezeti nevelés Európa dél-nyugati csücskén – vendég szemmel”
- 15.00 – 17.00: Kötetlen beszélgetés a Puli kuckóban
- **18.00 – kifulladásig: BATYUS BÁL**

A közgyűlésen megjelent tagok utazási költségét számla ellenében megtérítjük (számlázási cím: MKNE 1113 Budapest, Zsombolyai u.6.). Autóhasználatot csak abban az esetben térítünk, ha „telekocsi”.

Minden kedves tagtársamat szeretettel várom!

Nyiratiné Németh Ibolya
elnök

Kockázat vagy punnyadás?

Nem volt könnyű dolgom az elmúlt évben. Bele kell tanulnom az „elnöksködésbe”, nem egyszerű dolog. Hogyan legyen mindenem rajta a szemem, de ne szakadjak bele? Hogyan osszam szét a feladatokat? Meddig lehet önkéntes munkát elvárni az emberektől? Kikre számíthatok, és kik hátráltnak (ha nem is tudatosan)? Miből lesz pénzünk? Egyáltalán lehet ezt csinálni Cserkútról?...

Túl vagyok a folyamatos tűzoltáson! Egész jól átlátom a helyzetet, a működést, van tervem a változtatásokra. Szerencsére az Elnökség tagjai aktívak és segítenek a vezetésben. ÉS sok tagunk, sok önkéntes munkával segít bennünket. Köszönet érte mindenkinek!

Nehéz anyagi helyzetben vagyunk sok más civil szervezethez hasonlóan. Nem voltunk felkészülve a tavalyi év lecsökkenő állami támogatásaira és nem kezdtünk időben szponzorokat keresni. Több szervezet úgy reagált erre a helyzetre, hogy becsukta irodáját, elküldte alkalmazottját és a működését a lehetséges minimumra korlátozta.

Mi más utat választottunk/választhattunk! Választhattunk, mert a KÖR korábbi ügyes vezetői vettek egy irodát a spórolt pénzből, ami komoly anyagi tartalék. Az irodát kinőtűtük, nagyon kicsi volt, nem tudtunk benne elnökségi üléseket sem megtartani. A rengeteg könyvünk jó szándékú emberek garázsában, munkahelyén raktározódott, ezek elhelyezését is meg kellett oldanunk. És azt is gondoltuk, ha már egy irodát tartunk fenn, az legyen olyan hely, ahol kisebb rendezvényeket, foglalkozásokat is tarthatunk tagoknak és más érdeklődőknek egyaránt. Ezért helykeresésbe kezdtünk, megtaláltuk régi jó partnerünket, a TIT-et, és ma már a Puli kuckóban „lakhatunk”.

Választhattunk, és úgy döntöttünk eladjuk az irodát, hogy átmeneti anyagi gondjainkat megoldjuk. Nem egyszerűen felélni szeretnénk ezt a tartalékot, hanem ügyesen befektetni a jövőbe! Milyen lépéseket tettünk, hogy ez így legyen? Sokfélék. Ezek közt egyik legfontosabb: felvettünk munkatársakat. Németh Andi és Szabó Orsi – nagyon jó képességekkel bíró Környezettan szakos pedagógus-pályakezdekők, bérüket egy éven át a Munkaügyi Központ támogatja. Rengeteget segítettek már eddig is a „tűzoltásban” és a fekvő ügyek rendezésében. Ortmann-né Ajkai Adri szintén munkaügyi támogatással egy évre projekt-menedzser lesz nálunk. Ő kiváló szakember, sokat tehet értünk egy év alatt. Még önkéntesként írt MINERVA előpályázata sikeresen bekerült a pályázat benyújtására lehetőséget kapottak körébe (a 30 %-ba!). Lehet, hogy öszre egy komoly nemzetközi projekt irányítói leszünk? Adrin nem fog múlni. Februárban Norvégiába hivatalos a finn és szlovén partnerekkel együtt, hogy összerakják a projektet. Adri végzi az idegen nyelvi levelezésünket is. Máris megszervezte J. Cornell magyarországi műhelyeit. Szerencsére pénzügyeinknek is lesz értő kezelője, Szilágyi Réka vállalja ezt a feladatot, aki munkahelyén is foglalkozik hasonló dolgokkal, tudja, hogyan kell a bizonylatokkal bántani. Egy szerencsétlen helyzet (a KÖNKoMP megszűnése) pedig hozzásegített bennünket ahhoz, hogy legyen egy kiváló ügyvezetőnk. Takács Eszter márciustól irányítja egyesületünk működését, de már most is rengeteget segít.

Bizakodó vagyok! Lehet, hogy az Elnökség a jövőben tényleg szakmai irányítást végezhet, és nem kell az ügyek tűzoltásával tölteni az idejét? Igen, lehetséges! Lehet, hogy így Cserkútról is elnökölhetek? Igen, lehetséges!

Vannak néhányan, akik nem értenek velem egyet? Esetleg nem fordítottunk kellő figyelmet a „tűzoltás” nevében a tájékoztatásra? Lehet, hogy ebből félreértések adódhattak? Ezért aztán érthető módon (nem rossz indulatból) féltik az ingatlan nyújtotta biztonságot? Vagy féltik a KÖR-t a profizmustól?

Csak a profi környezeti nevelési projektek tarthatnak életben bennünket. Ma már senki sem támogatja, hogy üléseket, bálákat, országos találkozót tartunk (pedig ezek nagyon fontosak nekünk). Belső szabályunk, hogy minden projekt költségének 15%-a az Egyesületet illeti. Ha

lesznek nagyobb összegű projektjeink, lesz pénzünk találkozni is, a vidékiek úti költségét kifizetni is? Lesz! Ha több hozzáértő alkalmazottunk lesz, több szponzort tudnak felhajtani? Többet.

Igen! Van benne kockázat!

Nekem a személyes életemben is vannak/voltak kockázatok. Sose bántam meg, hogy azokat választottam a punnyadás helyett.

Mindenkinek kívánok egy JÓ újévet!

Sok szeretettel: Bia

Bemutkozunk

!!! VÁLTOZÁS !!!

Az MKNE irodában december 31.-vel nemcsak a 2005-ös évtől, de Marsi Mónitól is elbúcsúztunk, aki úgy döntött, az idei évtől máshol próbál szerencsét. Az Egyesület vezetősége és tagjai nevében ezúton is köszönöm mindennapi kitartó munkáját, mellyel segítette egyesületünk működését. Reméljük, jövőbeli munkájában hasznosítani tudja majd az MKNE-nél szerzett tapasztalatokat, és kamatoztatni tudja azokat a képességeit is, amelyeket az ügyvezetői munka keretein belül nem állt módjában kibontakoztatni. Úgy tudom, hogy például tanítani is szeretne. Szurkoljunk együtt, hogy összejöjjön!

Az Egyesület természetesen nem maradhatott ügyvezető nélkül, így a 2005. december 15-i vezetőségi ülésen döntés született arról, hogy felvesszük erre a feladatra Takács Esztert, a Környezeti Nevelési és Kommunikációs Programiroda volt munkatársát. Régi-új hagyományainkhoz híven ő is elkészítette bemutatkozóját, melyet alább olvashattok.

Projekt-menedzserként segíti a munkánkat régi tagunk, Ortman-né Ajkai Adri. Ő is bemutatkozik az alábbiakban.

Nyiratiné Németh Ibolya

Kedves MKNE-tagok!

Szeretettel köszöntelek Titeket! Nézem ezt a fehér képernyőoldalt itt előttem, és azzal biztatom magam: „Minden kezdet nehéz.” Pedig ez itt tulajdonképpen nem is a kezdet, hiszen majd egy éve biztosan tagja vagyok már az Egyesületnek... azonban ez mégis más, hogy az MKNE-iroda munkatársa, az Egyesület ügyvezetője leszek ezentúl. Remélem, lesz alkalom rá, hogy akikkel személyesen még nem találkoztunk, a közös munka, rendezvények, élmények során megismerkedjünk. Addig is álljon itt rólam néhány bemutatkozó sor:

1979-ben, Szegeden születtem, egy meleg nyári hajnalon, és azóta is szeretem mind a hajnalokat, mind a nyarat. Tíz éves koromig éltünk az Alföldnek ebben a napsütötte városában, de közben családommal tettünk egy másfél éves tett kitérőt Németországba is, aminek egyik eredménye az lett, hogy hazatérve az iskolában SCH-val akartam írni a sapkát, és hogy azóta is elég jól értek és beszélek németül. Mindezen kalandok után Gödöllőre költöztünk, szüleim azóta is ott, én a Gödöllői Egyetem Környezetgazdálkodási agrármérnök szakának elvégzése óta (vagyis mintegy két és fél éve) Budapesten élek.

Már az egyetemi évek alatt is aktívkodtam mindenféle környezetvédelmi, környezeti nevelési ügyön, több gödöllői civil szervezet: a GATE Zöld Klub Egyesület és a Tölgy Természetvédelmi Egyesület tagjaként. Úgy tűnik, hogy vonzódok az Egyesületekhez, mert a felsoroltak mellett még a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületnek is tagja vagyok. Ebből mindjárt ki is derül, hogy az egyik hobbim (bár jobb szeretem azt a hosszabb, de magyarabb kifejezést, hogy kedvenc szabadidős tevékenységem) a természetjárás, és a madarászat.

Civil és környezeti nevelői elkötelezettségem segített abban, hogy 2003-ban megtaláljam első „komoly” munkahelyem: a Környezeti Nevelési és Kommunikációs Programirodát, ahol egészen annak nemrégiben bekövetkezett bezárásáig Erdei Iskola Program koordinátorként dolgoztam. Ebben az irodában sokmindennel foglalkoztunk, ami csak a hazai környezeti nevelés, erdei iskolázás ügyét segíthette, jómagam legtöbbit talán pályázati kiírásokkal és pedagógus-továbbképzési ügyekkel, illetve régiós hálózatokkal bíbelődtem, s emellett kisebb nagyobb rendezvényeket szerveztem, híreket szerkesztettem, és elvégeztem egy nagy csomó további olyan feladatot, amelyekkel az Erdei Iskola Programot támogató minisztériumok találtak meg minket. Remélem, az eddigi tapasztalataimmal hasznára leszek majd az MKNE-nek, és vidám, örömteli és eredményes munkát végezhetek Veletek együtt a jövőben. Ebben az együttműködésben, közös munkában számítok Rátok, és kérlek Titeket, ne habozzatok megkeresni, ha úgy gondoljátok, hogy bármilyen ügyben a segítségetekre lehetek!

Takács Eszter

Miből lesz a projektmenedzser?

Mióta az eszemet tudom, az állatoknak mindig is külön zug volt a szívemben. Valahogy mindig került húsvéti csirke vagy nyúl, kismacska, kóbor kutya, fehérégér, akvárium. Gellérthegy-oldali kertünkben titokzatos vadgesztenye- és fenyőóriások fölém magasodó koronájának sátrában kezdtem ismerkedni a világgal. Nevelőapám hatalmas könyvtára hamar ráébresztett arra, hogy a Természet nem mindenkinek szent, sőt... Tizenéves fejjel úgy gondoltam, hogy az élővilág megóvásáért azt jól ismerő biológusként tehetek a legtöbbet. Egyetemistaként az ELTE Természetvédelmi Klub döbbsített rá arra, hogy nem az a szűk keresztmetszet, hogy keveset

tudnánk arról, hogyan kéne megőrizni,

megmenteni természeti értékeinket, hanem az, hogy ezt kevesen tudják-tudjuk, a többséget pedig nem is érdekli, pihentagyúak hóbertjának tartja. A fontos feladat: ennek a tudásnak (szemléletnek, hozzáállásnak) a terjesztése. Így elvégeztem a biológia tanári szakot is, annak ellenére, hogy el nem tudtam képzelni, mit kezdjek egy osztálynyi gyerekekkel, a kötelező tanítási gyakorlat pedig végképp meggyőzött arról, hogy én erre a pályára tökéletesen alkalmatlan vagyok – de nem is ÍGY kéne tanítani. Hogyan? – fogalmam sem volt, csak egy homályos érzés, hogy ez FONTOS.

Gyerekek, költözés, sötétben-tapogatózó útkeresés (pl.: fordítás), aztán a kilencvenes évek elején a magyar zöldeket világgá röpítő szelek engem is felkaptak: feledhetetlen és máig meghatározó két hét az „Aullwood Audubon Center and Farm”-on, Ohio-ban, egy természetismereti központban. Igen, így kell csinálni! ÉLMÉNY! Kirándulás és interaktív kiállítóterem, üvegfalú méhkaptár és juharszirup-csapolás minusz tizenötben, lovasszán és kecskefejés, színpadi előadás a

veszélyeztetett fajokról a gyerekek bevonásával; ezerféle program különböző korosztályoknak és érdeklődési köröknek, kiadványok az óvodástól a „profí” amatőrt megcélözva (köztük az azóta nálunk is nagy sikert aratott Cornell-könyv) – ma már mindez itthon is sokfelé, sokféleképp működik, de akkor vadonatúj volt és belém oltotta: ilyen helyen szeretnék dolgozni.

Hazaérve szerencsém volt: Adorján Rita akkor indította el az Árpádtetői Mókussulit, és látva a lelkesedésemet, engem is bevett a csapatba. Itt sikerült olyan programokat meghonosítani, kitalálni, vezetni, amire a gyerekek is érdemesnek tartják odafigyelni. További „Hogyan értessük meg?” munkák: Zöld Ódön, cserkúti fenntartható falufejlesztés, a Sulinet fenntarthatósági témavázlatai, Bimbó Boci és más továbbképzések.

Közben a terepbiológus felem is él: PhD disszertáció a Dráva-sík szentély-erdeiről, természetvédelmi kutatások, majd a MÉTA: Magyarország élőhely-térképezési programja, ahol Dél-Dunántúl térségfelelőseként sikerült belelenni a projektesdi titkaiba is. A főleg kutatókból álló csapatban nekem volt a legtöbb tapasztalatom, kapcsolatom az oktatás, környezeti nevelés területén, innen a feladat: hogyan juttassuk el az összegyűjtött tudást -- és ami fontosabb és általánosabb: a természeti kincsekért való felelősségvállalás szellemét és képességét – mindenkihez? Partnerként e munkához természetesen adódott a KÖR, melynek 1996 óta tagja vagyok. Bia és a munkaügyi központ jóvoltából tapasztalataimat itt kamatoztathatom, elsősorban a pályázatírás, projektszervezés: szép elképzelések anyagi alapjainak megteremtése terén.

Nagyfiaim – Tomi és Zoli – a kamaszkor küzdelmeit vívják magukkal, a világgal és benne velem; Andriskám a hatévesek mindenre kíváncsi csodálásátával kérdez és mesél; Panka két és fél éves, nem várt és már nem is remélt ajándék-kislány.

Hobbim az olvasás, és néhány természetben űzhető sport: tájfutás (gyerekkor óta nagy szerelem), futás, sifutás, bringa, úszás – hol az agyszellőztetés vagy idegkísímítás, hol a test, a lélek és a természet ritkán megélhető találkozásai pontjainak „felkeresése” céljából.

Ortmann-né Ajkai Adrienn

Ez történt az előző szám óta

Ízelítő egy angliai fenntarthatóságra nevelési tanulmányút tapasztalataiból

2005 tavaszán jutott el hozzám az ARION pályázat híre, aminek keretében a SOCRATES egyik alprogramjaként oktatási szakértők külföldi tanulmányutakon vehetnek részt. Bár nem éreztem magam komoly oktatási szakértőnek, mivel beleestem a jogosult pályázók körébe, kíváncsiságom, utazni, ismerkedni, és tapasztalni vágyásom arra késztetett, hogy megpályázzak egy tanulmányutat Angliába, fenntarthatóságra nevelés témakörben. Nagy örömmre a pályázatokat kezelő Tempus Közalapítvány tavaly nyár elején arról értesített, hogy a bírálók támogatták pályázatomat, ősszel Angliába utazhatok. Az igazi izgalmak csak ezután kezdődtek, hiszen elkezdhettem aggódni azon, hogy jajistenem, de hát én nem is tudok rendesen angolul, hogy életemben először repülőre kell majd ülnöm (azért ennek örvendeztem is ám, s kíváncsian vártam az élményt), meg azon, hogy hogyan is fogok odakint egyedül elboldogulni, na meg hogy egyáltalában mihez is értek én, aminek a tanfolyamon hasznát vehetem?

Az általam választott tanulmányút szervezőinek, a Preston Montford Field Study Center munkatársainak köszönhetően az előkészületek, és az utazás szervezése semmi különös gondot nem okoztak. A velük való kapcsolattartás az első e-mailtől kezdve folyamatos és zökkenőmentes volt, mind a technikai előkészületeket, mind a szakmai felkészülést segítő információk, dokumentumok időben eljutottak hozzám, és bármilyen kérdésem merült fel, ők mindig előzékenyen és segítőkészen álltak hozzá minden kérdéshez, kéréshez.

Hamar elérkezett az indulás napja, november utolsó vasárnapja. A repülés óriási élménynek bizonyult, bár a légörvények alatt néha azon vettem észre magam, hogy az ülés karfáját szorongatom. Miután sikeresen eljutottam Londonból Birminghambe, ahol a szervezők által élnék küldött autó sofőrjét is sikerült megtalálnom, persze elkövettem a „szokásos európai turista Angliában” típusú hibát: természetesen a vezetőoldalon akartam beszállni az autóbába... :)

Résztevő társaim Európa sok különböző országából érkeztek, s mindannyian egy-egy külön kis világot hoztak magukkal a foglalkozásokba, beszélgetésekbe. Egy olyan csapat jött össze, amelyben már a küldő országok eltérő oktatási rendszere szerint is rendkívül nagy volt a változatosság. Érdekes volt megtapasztalni ezt a kulturális és szakmai szemléletbeli sokszínűséget, s megfigyelni például azt, ahogy a svéd résztvevők az esti közös beszélgetés során demokráciára tanították a Törökországból érkezett csoporttársakat. :)

Míg az 5 napos tanfolyami program első felében az elméleti ismeretek, és a tartalmi átgondoláshoz kapcsolódó feladatok domináltak, a 3. és a 4. napon változatos intézményekkel ismerkedhettünk meg. Helyi általános és középiskolák, illetve a Bishops Wood környezetvédelmi oktatóközpont meglátogatása révén a fenntarthatóságra nevelést szolgáló stratégiák és programok megvalósulását is megvizsgálhattuk.

A meghívott előadók valamennyien egy-egy terület szakértőjének bizonyultak, s nemcsak a feldolgozott témák területén képviseltek változatosságot, de intézményi és szakmai hátterüket tekintve is, hiszen a helyi, megyei és országos szint egyaránt képviseltetve volt, sőt külföldi szakember is akadt a közreműködők között. Míg Steve Rogers és Leszek Iwaskow megyei illetve országos szintű rálátásukkal és jó példákkal nyűgöztek le minket, addig Colin Hines és Rolf Jucker elkötelezettségével és színes előadásmódjával, Bill Scott professzor pedig alaposágával és tudományos szemléletével, szakirodalmi felkészültségével tűnt ki.

Külön említésre érdemes az, hogy a kurzus során minden előadást vita, csoportmunka vagy egyéni feladat követett, aktív részvételre és cselekvő tanulásra készítve a résztvevőket. Ezen munkaszervezési mód következtében gyakran nyílt lehetőség személyes beszélgetésekre, a közös munka által pedig intenzív tapasztalat- és információcserére is. Ezt a program lebonyolításában az egyik legnagyobb értéknek tartom.

A meglátogatott intézmények kiválasztása sem véletlenszerűen történt, s az azokban megfigyelhető dolgok szorosan kapcsolódtak az előző napokon tárgyalt témákhoz. Noha régi vágyam, hogy egy környezetvédelmi oktatóközpontban dolgozhassak, ezen tanulmányút alkalmával mégsem a Bishops Wood oktatóközpont, hanem a kidderminsteri általános iskola tette rám a legmélyebb benyomást. Hazai szakmai fórumokon gyakran beszélünk integráló és differenciáló oktatásról, meg az ezekhez kapcsolódó változatos pedagógiai módszerekről, kezdve például a megfelelő tanulási környezet megteremtésén, azonban ezek sajnos Magyarországon még ritkán válnak a pedagógiai gyakorlat élő, mindennapi részévé. Itt, ebben az iskolában megtapasztalhattam azt, ahogyan ezek az elvek a gyakorlatban megvalósulnak: a gyerekek az osztályokban csoportmunkára is alkalmas elrendezésben ültek a padok körül, az egyik sarokban könyvespolc, olvasókuckó, a másikon számítógép kapott helyet; a falakat a gyermekek aktuális tanulmányait segítő feliratok, poszterek és ábrák, illetve a gyermeki szemnek és léleknek kedves képek borították, ami gyakran a gyerekek saját keze munkáját dicsérte; az osztályokban egyszerre két pedagógus dolgozott, míg az egyik a foglalkozást vezette, a másik segítette 1-1 csoportnak, vagy a gyengébb képességű tanulóknak adott tanácsokat, esetleg külön foglalkozott valakivel a számítógép mellett; a sajátos nevelési igényű gyermekekkel meghatározott órákon külön szakemberek foglalkoztak stb. stb. Ez a hely nemcsak az egész iskolát átható környezetbarát szemlélet, hanem emiatt a mi hazai gyakorlatunktól alapvetően eltérő tanítási módszertan miatt bizonyult számomra rendkívül érdekesnek.

Az utolsó napon összegeztük a hét során hallottakat, tapasztaltakat. Ez a délután mindannyiunkat megerősített abban, hogy jó ügyben hiszünk, hogy van értelme annak, amit csinálunk, sőt, a mai világban egyre nagyobb igény és szükség van rá. Végkövetkeztetésül a következő szlogent fogalmaztuk meg: „Te magad légy a változás”!

A szorosabb értelemben vett szakmai programpontok mellett a helyi kulturális nevezetességekre is jutott idő: lehetőségünk nyílt megismerkedni Shrewsbury várossal, illetve Shropshire megye természeti és kulturális látnivalóival is. Már az országba érkezésemkor feltűnt egy, a hazai és az angol tájkép közötti alapvető különbség: míg az itthoni táj kicsit bohóságosabb, rendezetlenebb, addig az angol táj tervezettebbnek, gondozottabbnak tűnt. Ennek egyik oka talán abban rejlik, hogy – mint később Steve Rogerstől megtudhattam – Shropshire megye az egyik legkritkábban lakott terület Angliában, de még itt is magasabb a népsűrűség, mint Magyarországon, így aztán minden talpalatnyi helynek gazdája van, minden kis gyepfolt, vagy fasor számon tartott érték. Ebben az üdezőld shropshirei dombos-dombos tájban, a Severn folyó partján terült el Shrewsbury történelmi városa, melynek egyik híres szülőtte az evolúcióelmélet megalkotója: Charles Darwin. A város gótikus templomai, girbegurba, macskaköves utcái, favázás, faragott zsalugáteres házai szinte a középkorba vezettek vissza. A szervezők arra is gondot fordítottak, hogy ne csak a látnivalók megcsodálásával, hanem más érzeinket keresztül is megismerkedhessünk fogadó országunk kultúrájával, így az étkezéseket gyakran tradicionális brit vagy walesi ételek alkották, a búcsúvacsorán pedig élő hagyományos angol zene szólt, és egy kedves középkorú öregúr vidám irányításával nemzeti táncaikat is kipróbálhattuk. Mindezek tovább gazdagították a szakmai program és egymás társasága által nyújtott jó élményeket.

Összegzőképpen elmondhatom, hogy mind emberileg, mind kulturálisan, és nem utolsósorban szakmailag nagy élmény volt ez a tanulmányút, sokat tanultam belőle. Mivel a kint töltött 5 nap alatt szerzett rengeteg szakmai információ és ismeret átadására a KÖR teljes terjedelme is kevés lenne, részletekben szeretném azt Véletek megosztani. Ennek másodok állomása egy rövidebb előadás lesz, amelyre szeretettel várlak Titeket február 25-én délután, ahol a közgyűlésen további érdekes részletekről, és jó gyakorlatokról tartok egy kisebb élménybeszámolót. De addig is, ezúton is szeretnék Titeket arra biztatni, hogy magatok is vegyetek részt ilyen tanulmányúton! Az ARION program idén is folytatódik, március környékén írják majd ki a részvételi lehetőségről szóló pályázatot, és május eleje körül lesz a beadási határidő. A lehetséges témákról és tanulmányutakról

minden évben új kurzuskatalógust adnak ki, amiben nemcsak környezeti nevelés, de iskola és helyi közösségek kapcsolata, továbbképzések szervezése és vezetése, iskolavezetés, számítástechnika és sok más témában is rengeteg érdekes kurzust találhattok. A lehetséges résztvevők köre, bár ez az oktatási szakértő kategória nagyon komolyan hangzik, szerencsére sokmindenkire, többek közt például iskolavezetőkre, munkaközösség-vezetőkre, szaktanácsadóokra, tantervfejlesztőkre, oktatási egyesületek képviselőire, országos, regionális és helyi oktatási hatóságok munkatársaira is kiterjed. A felhívást, és a további információkat a Tempus Közalapítvány honlapján: a www.tka.hu oldalon találjátok, s ha kedvet kaptatok hozzá, hogy beadjatok egy ilyen pályázatot, szívesen megosztom a pályázat megírásával és elszámolásával kapcsolatos tapasztalataimat, keressetek bátran!

Takács Eszter

Levelet írtunk két miniszternek a KöNKoMP bezárásával kapcsolatban

Magyar Bálint oktatási és Persányi Miklós környezetvédelmi miniszternek az alábbi levelet küldtük. Választ még nem kaptunk egyik tárcától sem.

Tisztelt Miniszter Úr!

A Magyar Környezeti Nevelési Egyesület vezetősége megdöbbenéssel fogadta a hírt, hogy a környezeti nevelés koordinálásában központi szerepet játszó KöNKoMP (Környezeti Nevelési és Kommunikációs Programiroda) megszűnik. Ezzel a döntéssel visszalépés történik a hazai környezeti nevelés területén.

A környezeti nevelés ügyének érdekében az oktatási és környezetvédelmi tárca között a rendszerváltás óta több együttműködési megállapodás jött létre. Ennek az együttműködésnek – pontosabban a gyakorlati megvalósításának – igen fontos láncszeme a KöNKoMP. Személyi összetételének, szervezeti háttérének és anyagi fedezetének köszönhetően a környezeti nevelés egyik meghatározó pontjává nőtte ki magát. Döntő a szerepe pl. az erdei iskola program kidolgozásában, módszertani fejlesztésében és elterjesztésében. Szervezeti háttér nélkül, és csökkenő anyagi támogatás mellett veszélyeztetve van a kompetencia-fejlesztés egyik leghatékonyabb tanulás-szervezési kerete, az erdei iskola program.

A tanulás a fenntarthatóságért (education for sustainability) és ezzel együtt a környezeti nevelés (environmental education) kiemelkedő, globális jelentőséggel bír a XXI. század pedagógiájában. Nélkülözhetetlen, hogy a civil szféra mellett állami szinten is jelen legyen megvalósítása Magyarországon.

Ennek érdekében kérjük, hogy

♦Az oktatás és a környezetvédelem felelős állami vezetői – az oktatási és a civil szervezetek bevonásával - dolgozzanak ki programot a tanulás a fenntarthatóságért (EFS) és ezzel együtt a környezeti nevelés (EE) kiemelt szakmai és anyagi támogatására.

♦Nevezzék meg az államigazgatás területén azokat a szervezeti egységeket és személyeket, akikhez a jövőben fordulhatunk, akik támogató, együttműködő partnereink lesznek a fenti területeken.

2005. december 20.

Victor András

Köröcske – az MKNE ifjai Egy ötlettől a megalakulásig.

A váci OT-n körülnézve az a megállapítás született: feltűnően kevés fiatal képviselteti magát a napsütésben és esőben egyaránt bővelkedő, de mindenképp élményekben gazdag találkozon. Ekkor kezdtünk el foglalkozni azzal a gondolattal, hogy fogjuk össze a KÖR kósza fiataljait (köztük magunkat is), és hozunk létre egy olyan csapatot, mely az MKNE szerves része, mégis kicsit önállóan működik, saját ötletekkel áll elő s hozzájárul az egyesület további színesítéséhez. Pár hónap elteltével egy szép napon – a MKNE HUNIDA pályázata következtében – az ötletgazdák, az ország 6 pontjáról érkező 18 lelkes fiatal, s Bia kezdeti segítő lökése találkozott Budapesten, s életre keltették a váci elhatározást. Gondolatokat irtunk össze, feladatokat vállaltunk, s nevet választottunk magunknak: *Köröcske*. (Még „versenyben van” egy másik név is: *KisEbek*.)

Álljon itt pár ötlet bizonyossággént: projektervező, pályázati tréning szervezés, a Waldorf iskola közelebbi megismerése, bemutatkoznánk a soproni OT-n többek között néhány általunk kitalált programmal, nemzetközi tapasztalatszerzések lehetőségét hoznánk létre, s egy nyári tábort szerveznénk Cserkútra, a *Köröcske* tagjainak. Lelkesedésben nincs hiány, azonban még csak most kezdődik a neheze, a programok megszervezése és lebonyolítása. Ám, ha az előjelek nem csalnak, egy összetartó, vidám csapat látszik összekovácsolódní, s a kitűzött célok eredménnyé változnak!

Aki hallja, adja át!

Kérnék minden csatlakozni kívánó ifjú MKNE tagot, hogy jelentkezzen nálam ezen az email címen: agico77@yahoo.co.nz, vagy telefonon: 06-30-8595625, mert szeretném az érdeklődőket bevonni és értesíteni, hogyan halad a *Köröcske* szekere.

Üdvözlettel:
Fehér Ágnes

Herman Ottó projekt

A múzeumi csoportunk ebben az évben egy e-mail kört alakított, s így is próbáltuk tartani a kapcsolatot. Vannak, akik csak közvetve tudnak kapcsolódní, és a visszajelzések sem tökéletesek még, ennek ellenére sokkal gyorsabb és hatékonyabb az információcsere. Természetesen nem elég a levelezés, a személyes beszélgetés is szükséges, amit pedig összekapcsoltunk egyéb programokkal. Ez annyira jól sikerült, hogy az Irodalmi Múzeum kertjében, (az Irodalmi Herbárium kiállítás kellős közepén) olyan sok jó ötlet merült fel, hogy a kiállítás megtekintésére is alig jutott időnk.

Az egyik ötletből egy projekt alakult, melynek elindítását a Múzeumpedagógiai évnytón jelentette be Vásárhelyi Tamás és Treiber Zsuzsa:

Herman Ottó (1835-1914) korának nagy formátumú és nagy hatású tudósa, politikusa, személyisége volt. Munkássága, az általa feltárt kulturális örökség ma is szerepet játszik kultúránk alakulásában, személye az iskolai tanulmányok során kötelezően előkerül. A róla készült életrajzok mind több évtizedesek, ma, minden mozgósító hatásuk mellett, avittnak hatnak. Szövegei bármily szépek, egy XIX. századi gondolkodó szövegei, mondanivalójának egy része már értelmezést kíván. Ugyanakkor örökké friss marad kutató szelleme, elfogulatlan világlátása, kreativitása,

sokoldalúsága, és tanításainak egy része, különösen a természet megismerésére és védelmére vonatkozók, ma érvényesebbek, mint a saját maga idejében.

Az alábbi projekt szeretné „lefűjni” mindazt a port, amit Herman Ottó eredetiségének sérelme nélkül le lehet fűjni az érdekes személyről és eredeti munkásságáról, úgy, hogy a mai tanulóifjúság vonzó tulajdonságait és eredményeit vonzó és eredményes módon ismerje meg.

Ezt a munkát fel szeretnénk használni arra, hogy a születésének 175. évfordulóján esedékes ünnepségeket előkészítsük, és elősegítsük, hogy iskolák válasszák az ő nevét.

Projektleírás:

A Herman Ottó újjaszületése projekt célja a fentiek érdekében, széles múzeumi-iskolai együttműködés keretében:

- A. Egy kb. 50 oldalas munkafüzet elkészítése,
- B. Herman Ottó Iskolák tanulói között digitális kapcsolat kialakítása, Herman Ottóhoz kapcsolódó feladatok csoportos megoldására és a többiekkel való megosztására,
- C. Herman Ottó életét és munkásságát bemutató iskolai célú vándorkiállítás készítése.

Tatainé Dobcsányi Erzsébet

Ökocarácsony Budapesten

December 10-én a Bárdos Lajos Ált. Isk. és Gimnáziumban tartottuk meg az Ökocarácsonyt, és idén 16-féle foglalkozással vártuk a résztvevőket. Körülbelül 200-an jöttek el, és mindegyik foglalkozásnak nagy sikere volt.

Mindig vannak már évek óta visszajáró vendégeink, de egyre többen vannak azok, akik először jöttek el hozzánk. Ez nagy öröm.

A foglalkozásokon természetes anyagokat használtunk fel, és külön köszönet jár minden foglalkozást vezetőnek, hogy minimális pénzből, vagy teljesen ingyen biztosították a szükséges anyagokat. Megint bebizonyítottuk, hogy mindig vannak olyan környezeti nevelők – asszonyok, lányok, férfiak, nagypapák és szerencsére fiatalok is -, akik lelkesedéssel, tele ötlettel, idejüket nem kímélve, színvonalas foglalkozásokat tudnak tartani kicsiknek, nagyoknak, felnőtteknek egyaránt.

Köszönet érte mindenkinek.

Timár-Geng Csilla

Ökocarácsonyok vidéken

Kör karácsony Pécsen...

December 10-én szombaton, „**ZÖLDKARÁCSONY**” kézműves napot tartottunk a családoknak. Talán idén vettek részt a legtöbben. Sokan évek óta visszajárnak, rengeteg gyerek és sok nagymama jött el az idén. Erre a napra a Civil Közösségek Házát béreltük ki, mely könnyen megközelíthető volt mindenki számára, mert Pécs belvárosában található.

Szalmakoszorúkból termések és szárazvirágok felhasználásával ajtó és asztaldíszek készültek, üdvözlő képeslapokat hajtogattunk, rajzoltunk, az ablakokra üvegmaticák, képkeretbe selyemképek, és szalvétatechnikával készült képek születtek. Mikulások angyalkák rénszarvasok

születtek csipeszekből. A munka közben karácsonyi dalokat hallgattak a résztvevők. Hogy senkit ne vigyen haza az éhsége, vajás–mézes–lekváros kenyérrel, kuglóffal, pogácsával teával kínáltunk mindenkit. Nagyon hangulatos és meghitt légkörben telt el ez a szép nap. A programról a helyi újságban, a helyi rádióban hallhattak az érdeklődők, a helyi TV pedig a helyszínről tudósított. Az egyesületünk neve mindenhol megjelent.

Adorján Rita

...és Zalában

Decemberben (14-én) megyei **ökokarácsonyt** rendeztünk sok-sok játékkal. A programról a városi és a regionális televízió is beszámolt felvételeivel.

Lengyák István

Egy madárka..., amely éppen arra járt

2005. december 29-én, reggel 10 órakor Victor András és Albert Judit köré gyülekezik néhány lelkes iskolazöldítő, s terepjárársra indul a budai hegyekbe. A 65-ös busz végállomásától vakon követjük a kék jelzést. Még nem tudjuk, hogy az Árpád kilátó felé tartunk.

Megérkezünk! Egy feldíszített karácsonyfa, néhány hajléktalan ruhadarab és szürke felhősáv alatt lélegző városi látkép fogad minket. Fölöttünk derűs az ég:

*„Boldog Isten, nézz ránk a magas egekből,
Áraszd ránk mosolyod fénylő napszemedből!
Nemzetek Istene! Add nekünk e földet!
Magyarok Istene! Tarts meg itt bennünket!
Évezredekben át áldd meg életünket,
viharban és vészben oltalmaz meg minket!
Adj szívünkbe békét, derűs boldogságot,
ne érezzük soha a hontalanságot.
Duna, Tisza partján magyar szóval áldjunk,
ez legyen örökre a mi Szent Országunk.
Legyen minden magyar a Te fény gyermekek,
pihentesd meg rajtunk áldott tekinteted.”*

– „Árpád imája a honfoglaláskor”

Elszántan folytatjuk erdei sétánkat. A megfagyott hótakaró vaddisznó, őz, cipőtalp és megtermett kutyák lábnyomait őrizgeti. Beszélgetünk: *„Ha ezt a tobozt szűknnyakú üvegbe teszed, és vársz néhány hónapot, a toboz kinyílik, és...”* – telerakom a zsebem jeges tobozokkal.

Megállunk. Talán őszapó repült az erdeifenyő tövéhez?

- Milyen madár ez? – kérdezzük.

- *Fakusz!* – feleli András. *Rendszerint a fa tövétől indul fölfelé, és kiszedi a kéreg alól az eleséget. Erős farkára is támaszkodik. Ha fölér a csúcsra, újra leröppen, és egy másik fa tövétől újra fölfelé indul. Ellentétben a csúszkával, amely rendszerint föntről csúszik lefelé. Munkamegosztás a kártevők ellen.*

Fakusz! Egy madárka..., amely éppen arra járt. Fán kúszik fölfelé. Újra és újra alászáll. Viselkedése mély alázatra tanít.

Továbbindulunk az Oroszlán-szikla felé. Szajkó mutatja magát. Tudjuk, több nyelven beszél, de most csupán ide-oda röpköd. Elővillan gyönyörűség és égszínkék csíkos szárny-tolla.

Süt a nap, és híre sincs a tegnapi cudar időnek. Nyomunkba szegődik az öröm.
„Minél több titkát tárja föl a világ, annál jobban szereted az Alkotóját.” - K. I.

A budai hegyek mindannyiunkat visszavárnak!

Kozma Gizi - Tápiógyörgye

Helyi és szakmai csoportjaink

A csoportvezetők(többségétől) megkaptuk a 2005. évi tevékenységről szóló beszámolót. Ezek már csak terjedelmi okokból is szétfeszítenék a KÖR kereteit, ezért csak a honlapra tesszük fel a jelentéseket. Kérjük ezért az érdeklődőket, hogy kísérik figyelemmel a honlapot: **www.mkne.hu**

Projektek 2005-ben

Cserkúti projekt – projektvezető: Nyiratiné Németh Ibolya

2005 őszén, egy a Jakab-hegyi Bt.-vel kötött szerződés alapján beindítottuk a cserkúti Kölökpajta programjait (bővebben: www.gyeregyalog.hu), szívesen jöttek hozzánk az iskolai osztályok. Ezt 2006 tavaszán folytatjuk.

Jelenleg a projekt és az építészeti tervezés folyik.

A projektben közreműködő egyesületi tagok: Nyiratiné Németh Ibolya, Ortmann-né Ajkai Adrienne, Berecz Ágnes, Fehér Ágnes, Szilágyi Ákos.

Puli-kuckó – projektvezető: Németh Andrea

A Nagykovácsiban megtartott jövőtervező műhelyen részletesebben körvonalazódott a Puli-kuckó lehetséges szerepe az egyesület életében. Az OM pályázatán 400 000 Ft-ot nyertünk a Puli-kuckó kialakítására.

A kuckó mindenekelőtt országos egyesületi központ kíván lenni, ahol az aktuálisan futó programok koordinálása folyik.

Ezen belül kiadványterjesztő központ lettünk, az eddig máshol tárolt kiadványaink immár egy helyen vannak, a kiadványokról nyilvántartást vezetünk.

Környezeti tudatosságra nevelő központként az oktatóterem még átmeneti állapotban van, folyamatosan, apránként alakítgatjuk, de már készen áll a gyerekcsoportok fogadására. Eddig egy Három nővér c. foglalkozást dolgoztunk ki, de tarsolyunkban van egy másik hulladékokkal kapcsolatos foglalkozás is. Eddig egy tesztfoglalkozást tartottunk Szabó Orsival a múzeumi csoportnak. Sikertült lelkes önkénteseket beszervezni: Kajor Anitát, aki Spanyolországban foglalkozott környezeti neveléssel. Rajta kívül, pedig Schróth Ágnes környezettan szakos, 4., 5. éves ELTÉ-s hallgatói is részt fognak venni a programok kialakításában, foglalkozások megtartásában. Vizsgaidőszak után hívom össze a csapatot ötletelni.

Jövőbeni terveink között szerepel módszertani központként pedagógus-továbbképzések tartása, klub a tagságnak, kerekasztal előadások szervezése.

Biopiac – projektvezető: Németh Andrea

Tavasztól terveink között szerepel, hogy a Csörsz utcában működő biopiacon, bizonyos rendszerességgel játszóházat működtetünk 6-12 éves gyermekek számára. A játszóházat, amely környezettudatosságra nevelő játékokon alapulna, az ELTE környezettan tanár szakos hallgatói tartanák. A program befogadó szervezete a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Művelődési Központ, amely támogatja ötletünket, és helyet, esetlegesen eszközöket, hirdetési lehetőséget biztosít a számunkra.

Schróth Ágnes hallgatóinak az ősszel tartottam egy tájékoztatót, így megalakult a lelkes csapat, akik a foglalkozásokat tartanák. Velük együtt még novemberben felkerestük az ügyben Hambuch Gerdát, a Művelődési Központ programigazgatóját, és időpontot egyeztetünk februárra, amikor is egy programsorozat keretében tarthatunk egy próba-játszóházat. Az itt szerzett tapasztalatok alapján tervezzük meg a további foglalkozások témáit.

Segítségünkre van Miklai Gábor; a biopiac vezetője is, aki vállalta, hogy a piacon áruló gazdák felé közvetít, ha felmerül bármilyen nyersanyaggal kapcsolatos igényünk.

Ha 2006-ban megfelelő kiírást találunk a programra, akkor a KÖVICE januárban megjelenő pályázatán pályázunk és beindulhat a játszóház.

Lezártult projektek:

A fejlődő országok fiataljairól magyar fiataloknak – fiatalok által

Projektvezető: Nyíratiné Németh Ibolya

Pályázati úton 1 millió Ft-ot nyertünk az Európa Tanács Észak-Dél Központ (NSC) HUN-IDA Magyar-Nemzetközi Fejlesztési Segítségnyújtási Kht.-tól a fenti című program megvalósítására. A programban 6 felsőoktatási intézmény (Budapest, Szeged, Pécs, Eger, Nyíregyháza, Szombathely) 18 környezettan szakos pedagógushallgatóját készítettük fel egy 3 napos tréningen osztályfőnöki órák tartására a globális nevelés témakörében. Ők aztán otthon osztályfőnöki órákat tartottak közép- és általános iskolákban, ezekről beszámoltak.

Rendkívül lelkes csapatot sikerült építeni, többen beléptek az Egyesületbe és megalapították a *Köröcskét*, az egyesület ifjúsági csoportját; ebben szeretnének a továbbiakban együttműködni.

A program lebonyolításában részt vettek: Füzéné Koszó Mária, Vásárhelyi Judit, Simonyi Gyula, Ortmann-né Ajkai Adrienne, Németh Andrea, Szabó Orsolya, Berecz Ágnes, Victor András, és a hat intézmény módszertan oktatói.

Felkészülés a fenntarthatóságra nevelés évtizedére –Projektvezető: Victor András

A KAC-nál elnyert pályázatunk alapján az alábbi témakört jártuk körül: „Terv készítése a MKNE számára a fenntarthatóságra nevelés évtizedéhez”. Ennek érdekében egy – lényegében jövő-tervező – műhelyt szerveztünk. Törekedtünk arra, hogy a résztvevők között legyenek vezető testületek tagjai is és „mezei” tagok is; legyenek olyanok, akik már részt vettek előző tervező műhelyeken és legyenek „kezdők” is; legyen közöttük „öreg róka” és legyen néhány fiatal (pl. egyetemista) is.

Előkészítésként három írásos anyag készült el. Bagi Éva a vonatkozó nemzetközi és hazai (kormányzati szintű) terveket tekintette át, Vásárhelyi Tamás a MKNE eddigi fejlesztési műhelyeit, Victor András az eddig elkészült távlati terveket és jövőképeket.

A műhely három lépésben valósult meg. Az I. találkozón (2005. nov. 19.) 18 fő vett részt. Ekkor az írásos anyagokat beszéltük meg, s a legjellemzőbb működési hibák okaival, valamint a büszkeségre okot adó eredményeink hátterével foglalkoztunk.

A II. találkozó (2005. nov. 25-27.) első napjára a Választmányt is meghívtuk, hogy valamilyen formában ők is bekapcsolódjanak a jövő-tervező folyamatba. Ekkor az egyesület SWOT-analízisét készítettük el. Ezután a műhely résztvevői kiköltöztek Nagykovácsiba, s vasárnap ebédig hol plenárisan, hol kiscsoportokban dolgoztak. Vázlatosan megfogalmazták az egyesület jövőképét, felvázolták az egyesület lehetséges tevékenységeit az előttünk álló évtizedben, kidolgozták számos projekt tervét stb.

A III. találkozó (2005. dec. 3.) kettős célja volt: 1) összefoglalni a tervező-szervező munka eddigi eredményeit; 2) megismerni a társszervezetek vonatkozó elképzeléseit, s kidolgozni az együttműködés lehetséges formáit, területeit

A meghívott szervezetek közül végül is a következők képviselői vettek részt a tanácskozáson: BOCS Alapítvány, Dél-Dunántúli KN Összefogás, FÖK, E-Misszió, Erdei Iskola Egyesület, Körlánc, MÉTA és Zöld Szív.

A műhely az alábbi célokat érte el:

- Megfogalmaztuk az egyesület jövőképét és távlatos tevékenységtervét
- Némileg összekovácsolódott az a csapat, amely együtt dolgozott
- Megismertük más zöld szervezetek terveit és vezetőit
- Megerősödött egy tucatnyi civil szervezet együttműködési hajlandósága és terve
- Megismertünk egy jó facilitátort
- Lépéseket tettünk az egyesület jobb és hatékonyabb működése felé
- Elkészítettük sok, a közeljövőben esedékes projekt vázlatát
- Felelősöket találtunk bizonyos feladatokhoz

Tanulságok

Dörmögések

Már leszoktam a „dörmögésről” (ami persze hol igazi dörmögés, hol lelkesedés volt), mert az utóbbi alkalmakkor megszólítottalak benneteket, emberek, és szinte soha senki sem válaszolt, hát gondoltam kár hegedülni, kár ciripelni. Pedig fontosnak tartottam, hogy a Kör-ötökben (haha, jó

szóvicc egy rovartól, nem?) megjelenjen a külvilág egy-egy jelensége, ne csak egyesületi dolgokról szóljon a Kör. Most belefutottam egy írásba, és annyira megdörmögni való, hogy mégis megtöröm a hallgatást.

2003-ban Zánkán volt a Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia frissítésének szentelt konferencia. Itt a Szabadidő szekcióban elhangzott, hogy a természetben üzött sportok mennyi kárt okoznak. (Például egy sógorom frakkja erre ráment, amikor átment rajta egy biciklikerek...) Javaslat született, hogy keressük a kapcsolatot e sportolókka, hogy készüljön etikai kódex. Nem tudtuk kihez fordulhatánk, nincs kapcsolat, nem készült el a kódex sem (még).

Most kezembe került a Magyar Sporttudományi Szemle 2005. évi 2. száma, s abban Dosek Ágoston (a SOTE tanára) cikke: Testnevelő tanárna készülö egyetemi hallgatöök környezeti tudatossága. 100-100 fiú és lány töltötte ki kérdöívét. Az ö eredményeiböl idézek:

- 42 %-uk fenntartás nélkül elkerüli a „belépni tilos” táblával jelzett természetvédelmi területeket, 23 %-nak kételye van, de elkerüli (ez kb. kétharmaduk – szerinted sok vagy kevés?).
- A természetben a meredek lejtökon kerékpárral vágott mély ösvényeket „természetesnek és elviselhetőnek tartja” 65 % (ez kb. kétharmaduk – szerinted sok vagy kevés?).
- 67 %-uk ismerte fel, hogy rászédtek már reklámfogásokkal (ez is kb. kétharmaduk – nem kérdeem többé).
- 83 %-uk tisztában van vele, hogy az emberiség tönkretetheti a természetet.

Általános vélemény, hogy a család és az iskola a környezeti nevelés fontos hátere. A környezetvédelem legfontosabb eszközének az oktatást-nevelést tartják. Vannak köztük (többségben) akik saját pozitív szerepükben bíznak, úgy vélik, kis tetteikkel hozzájárulnak a környezet védelméhez. Ök bizonyultak (válaszaik alapján) kiméletesebbnek a környezet iránt. A saját pozitív szerepében bízők 82 %-a, az ebben nem bízők 73 %-a tartja megállíthatónak a természet pusztulását.

Egyik tanulságunk az lehet, hogy igenis érdemes a kis tettekre is buzdítani (vízcsap elzárása fogmosás közben, gyaloglás a közeli iskolába, tömegközlekedés a távolabbi munkahelyre, vásárlás kis odafigyeléssel, stb.), illetve megtenni a magunk kis tetteit. Ezek a dolgok hatnak egymásra, s úgy látszik ezzel a saját pozitív szerepükben bízők csoportját növeljük. És akkor – mert ez a hatás tovább gyürüzik – kiméletesebbek vagyunk és nagyobb a hitünk a pozitív változásokban.

Másik tanulságunk más természetű lehet. Dosek úr cikkében nem idézi a Stratégiát. Mi meg ott ültünk Zánkán, nem hívtuk oda Dosek urat. Nem tudtunk róla. Hány ilyen eset van... (szerinted sok vagy kevés?)

Prütsök (Vásárhelyi Tamás)

Programajánló

JOSEPH CORNELL MAGYARORSZÁGON!

Kedves Tagtársak!

Joseph Cornell, akinek a könyvét sokan alapműként forgatjuk, meghívásunkra **július 1–9.** műhelyeket tart **Gyűrűfűn** (ökofalu Péctől 30 km-re, vendéglátó: Fridrich Ágnes, Veronika Erdei Iskola), illetve a közeli **Cserkúton**.

1. **Lélekkel a természetben – Éld át mélyebben az Életet!** – 1 nap
2. **Természetbeni játékok tanulása, a Természet új úton történő megtapasztalása** – 2 nap
3. **Természetbeni játékok tanulása, a Természet új úton történő megtapasztalása** – rövidített változat, 1 nap

A műhelyek részletes tartalmát ld. alább! Tolmácsolást biztosítunk.

A program családias jellege miatt a résztvevők száma **programonként max. 30 fő**, a **jelentkezéseket a beérkezés sorrendjében fogadjuk.**

Jelentkezni a név, lakcím, e-mail cím, telefonszám, a választott műhely/ek számának megadásával és 5 000 Ft/műhely részvételi díj-előleg átutalásával (MKNE bankszámlaszáma: 11713005-20415358) lehet az Ortmann-né Ajkai Adrienne, aadrienn@dravanet.hu, 7635. Pécs, Bányanyitó 2. címen. A levél tárgyaként és az átutaláson ird be a következőt: Cornell műhely.

Jelentkezési határidő: 2006. március 1.

Részvételi díj:

1 napos programok: egyesületi tagoknak: 17 000, kívülállóknak: 20 000 Ft/fő

2 napos program: egyesületi tagoknak: 30.000, kívülállóknak: 35 000 Ft/fő

Szállás + teljes ellátás Gyűrűfűn:

Ökoházban: 3500 Ft/fő/nap

Jurtában (10 személyes, hálósákkal): 2500 Ft/fő/nap

Amennyiben a műhely támogatására benyújtott pályázataink sikeresek lesznek, a részvételi díj kb. a felére csökken!

Ortmann-né Ajkai Adrienn

Joseph Cornell: *Lélekkel a Természetben* – Éld át mélyebben az Életet!

Joseph Cornell „*Sharing Nature*” műhelyeiben hosszú évek óta természetbúvárok és nevelők ezreinek tanítja világszerte nagyra becsült módszereit (magyarul: *Kézenfogva gyerekekkel a Természetben*). A „*Lélekkel a Természetben (Inner Nature)*” program különleges tanulási alkalom azok számára, akik az Életet és a Természetet mélyebben szeretnék megtapasztalni. A műhelyt

kifejezetten azoknak tervezte, akik a *Sharing Nature* mélyebb elveit és módszereit szeretnék jobban megismerni. Sok izgalmas természettudatossági gyakorlat mellett a résztvevőket meditáció és más felemelő technikák segítik abban, hogy erőteljesebben hangolódjanak rá a Természetre. A *Lélekkel a Természetben* műhely további fontos elemei a történetmondás és tapasztalati tanulás a *Lelkesítő tanítás* témában.

A műhely során:

- Megtanulhatsz olyan módszereket, amelyek érzékenyebbé tesznek a Természet titkai iránt
- Felemelő természettudatossági élményekben lesz részed
- Felfedezheted a meditáció hasznosságát
- Megtanulhatod, hogyan töltsd fel magad energiával
- Rájöhetsz, hogyan lehetsz kreatívabb
- Magaddal ragadóbb tanár/tanácsadó/ember lehetsz.

Joseph Cornell napjaink leghatásosabb környezeti nevelőinek egyike. *Sharing Nature* könyveit húsz nyelvre fordították le. A népszerű és sokak által nagyra becsült *Sharing Nature Worldwide* természettudatossági program alapítója. 28 éve az Ananda Jógaközösségben él, ahol meditációt és más spirituális tevékenységeket tanít. Róla és munkájáról bővebben olvashatsz: www.sharingnature.com, www.learn-meditation.org.

Egynapos műhely

Az egynapos műhely során hat nagyszerű órát töltünk el természetbeni játékok tanulásával és a Természet új úton történő megtapasztalásával. A résztvevők feltöltődve távoznak, készen arra, hogy továbbadják mindazt, amit tanultak.

DÉLELŐTT:

Bevezetés:

- Hogyan tanulnak a gyerekek? A sikeres természeti tapasztalatszerzés öt vezérével
- Tanulás lelkünkkel és egész lényünkkel
- **Flow LearningTM**: annak módszere, hogy az embereket érzéssel tereljük jelentőségteljes természeti tapasztalatok felé
- Hogyan tegyük mondanivalónkat vonzóvá és fontossá?

A természet-megtapasztalás élmények célja:

- Szerezzen örömet a tanulás
- Épüljön a csapatszellem
- A tudomány kísérlet legyen
- Mutassuk be az ökológia fogalmait
- Ismerjük meg az állatok szokásait
- Összpontosítsuk a figyelmet és a megfigyelőképességet

DÉLUTÁN:

Utazás a Természet Szívébe játékok

- Tudatossági és Föld-gondnoki játékok, melyek fejlesztik a természet szeretetét és az iránta való felelősségérzetet

Fa-játékok

- Kísérletes játékok, melyek a fákról tanítanak: tudományosan, képzelet és beleélés útján

Hallgassuk a Természetet játékok

- Módszerek, melyek elmélyítik személyes természet-élményünket és segítik, hogy tanári munkánk hatékonyabb legyen

Kétnapos műhely

A kétnapos műhely során 12 órát töltünk együtt. Az egynapos alpműhely további játékokkal és tanítási módszerekkel gazdagítjuk. A második nap időt ad arra, hogy feldolgozzuk és megértsük a sok új tanult módszert. A kétnapos műhely során elsajátított több módszer lehetőséget ad a résztvevőknek arra is, hogy mélyebben megértsék természetben tanító filozófiánkat, a **Flow Learning**TM-et és annak négy szakaszát: a lelkesedés felkeltését, a figyelem összpontosítását, a közvetlen tapasztalatszerzést és az élmények megosztását. A kétnapos műhely különlegessége a „*Hogyan lehetsz lelkesítő tanár?*” foglalkozás.

Első nap

DÉLELŐTT

Bevezetés:

- Hogyan tanulnak a gyerekek? A sikeres természeti tapasztalatszerzés öt vezérelve
- Tanulás lelkünkkel és egész lényünkkel
- Flow Learning TM: annak módszere, hogy az embereket érzéssel tereljük jelentőségteljes természeti tapasztalatok felé
- Hogyan tegyük mondanivalónkat vonzóvá és fontossá?

A természet-megtapasztalás élmények célja:

- Szerezzen örömet a tanulás
- Épüljön a csapatszellem
- A tudomány kísérlet legyen
- Mutassuk be az ökológia fogalmait
- Ismerjük meg az állatok szokásait

EBÉD

DÉLUTÁN

Utazás a Természet szívébe – diavetítés

Utazás a Természet szívébe – játékok

- Tudatossági és Föld-gondnoki játékok, melyek fejlesztik a természet szeretetét és az iránta való felelősségérzetet

Közvetlen tapasztalatszerzés és lelkesedés-megosztó játékok

Természet-tudatosság történetek John Muir életéből

Második nap

DÉLELŐTT

Hogyan lehetsz lelkesítő tanár?

Flow learning játékok a lelkesedés felkeltésére és alapos természet-megfigyelés ösztönzésére
Vers- és prózaköltészet

EBÉD

DÉLUTÁN

Fa-játékok: Kísérletes játékok, melyek a fákról tanítanak: tudományosan, képzelet és beleélés útján

Hallgassuk a Természetet játékok: Módszerek, melyek elmélyítik személyes természet-élvezetünket és segítik, hogy tanári munkánk hatékonyabb legyen

Elgondolkodtató játékok a csoportos befelé forduláshoz

Ortmann-né Ajkai Adrienn

Iskolazöldítés továbbképzés

Ez egy 30 órás, egyesületünk által alapított, tevékenység- és gyakorlat-központú pedagógus-továbbképzés, amely korcsoporttól és szaktól függetlenül minden általános és középiskolai pedagógusnak szól. Az iskolák környezetbaráttá alakításának ezernyi lehetőségét és azok módszereit ismerteti meg a résztvevőkkel.

A képzés helye és ideje még nincs rögzítve, de valószínű, hogy a tavaszi és az őszi félévben is indítunk egy-egy továbbképzést, amely – kellő létszám esetén – az ország bármely pontján megtartható.

Teljes tantestületek továbbképzése is lehetséges. Ha valamely iskola ezt választja, akkor minél hamarabb jelezze szándékát.

Kérjük, hogy az érdeklődők figyeljék az egyesület honlapját, amelyen közzé fogjuk tenni a konkrétumokat.

Victor András
victora@zpok.hu

A templom alatti rég elfeledett kriptában... egymásra halmozva... díszített koporsókban feküdtek...

1994–1995-ben Vácott, a Fehérek temploma altemplomában összesen 265 természetesen mumifikálódott ember maradványait találták meg. 2-300 éve temették el őket.

1996-tól a Magyar Természettudományi Múzeum Embertani Tára őrzi az embertani gyűjtemény legértékesebb lelet-együttesét, és tudományos vizsgálatokat végez rajta (TBC, CT, DNS, szájpatológia).

2006. április 11.-től a Magyar Természettudományi Múzeum Kiállítási Csarnokában lesznek láthatók:

22 féltett, eredeti múmia és tárgyaik (a megőrzés érdekében kényes körülmények között: 45%-os relatív páratartalom, 21 Celsius fok, állandó légmozgás, legfeljebb 50 lux megvilágítás). Ezt interaktív laboratórium, 12 számítógép, óriás vetített képes installációk, és egyéb érdekességek egészítik ki.

A nemzetközi porondra tervezett, vándoroltható kiállítás mintegy 1000 m²-en, interaktív módon mutatja be mindazt, amit a váci múmiákról tudunk, és életre kelti a korabeli kisváros életét, egyes jeles személyiségeit is.

Az olykor egész estét is betöltő programokban minden korosztály megtalálja az érdeklődési körének megfelelő ismereteket és új, felfedező élményekkel lesz gazdagabb. A tapasztalatunk az, hogy az emberek (és a gyerekek is) nem idegenkednek a természetes múmiáktól sem, de ezt a kiállítást bizonyos alapműveltséggel vagy élettapasztalattal lehet átélni, befogadni, ezért **inkább felső tagozattól ajánljuk.**

Vásárhelyi Tamás

Emlékeztek?

A novemberi KÖR-ben olvashattatok arról, hogy kapcsolatot építettünk ki Kárpátalján. Többen jelezték is, hogy fogadni tudtok gyerekeket nyári táboraitokban. Kérem, akik eddig nem jelezték, de részt szeretnének/tudnak venni a gyerekek nyári táboroztatásában, vagy más programban, írják meg a következő drótposta címre: schroth78@hotmail.com. Fontos, hogy a költségek mely részét tudjátok fedezni. Hamarosan megkeresek levélben vagy telefonon mindenkit a további egyeztetésekre.

Schróth Ágnes

„The Corporation”

Magyar címet sem adtak neki. Nem csapnak nagy hírverést körülötte. Nem olvastam részletes elemzéseket róla (persze azért lehetnek, nem sokat kerestem ezen a területen). Vajon miért nem? A választ megtudhatod, ha megnézed (talán már láttad is) a filmet. Persze NE a plázák filmarénaiban keresd, hanem a Bem, Európa, Toldi, Uránia, Vörösmarty mozikban. Hm... Környezeti nevelőknek szerintem kötelező nézmény.

Bakonyi Gábor

Kedves Kicsik és Nagyok!

Bár most is elég nagy a nyüzsi a Kör háza táján, mi mégis már előre a nyárra gondolunk. Ebben a nagy hidegben muszáj valamivel felmelegíteni a lelkesedésünket. IGEN! Tervezzük a mocorgó Puli tábort! Gondolom, sokan tudjátok, miről is van szó. Úgyhogy kedves szülők, ha jó helyen akarjátok egy hétig tudni a csemetéiteket, küldjétek el hozzánk őket táborozni. Az időpontot július 23-27.-re terveztük. Gyűrűfü lenne a helyszín, és innen járnánk be a Mecsek szebbnél szebb zugait. Egy vándortábor megszervezését is a fejünkbe vettük. A helyszín itt is jobbára a Mecsek lenne, a szálláshelyek azonban az útvonal szerint napról napra változnának. Persze mindez úgy hogy a kisebb gyerekek is lépést tudjanak tartani a többiekkel. A vándortábor augusztus első hetében zajlana. Lenne minden: móka, kacagás, kirándulás, tábortűz és sok-sok TERMÉSZET. Újonnan megalakult ifjúsági szektorunk sem unatkozhat a nyáron. Nekik egy szuper építőtábor szeretnénk megszervezni, amit augusztus 20-26.-ra időzitenénk. Itt nem csak a környezetbarát építési technikákat sajátíthatnátok el, mint például a kemenceépítést, hanem a táboroztatás, a környezeti nevelés módszertanába is betekintést nyerhetnétek. Persze nem kellene senkinek látástól vakulásig építkeznie. Egyéb szórakozásokra is bőven maradna idő. A táborokról majd bővebb információkat is kaphatsz, ha kitartóan figyeled a honlapunkat. A jelentkezés mikéntjéről is ott fogunk mindenkit tájékoztatni. Addig is kitartás; én már érzem lassan a tavasz első fuvallatait.

Szabó Orsi

Az Öko-kalendáriumhoz

Kedves Pedagógusok és gyerekek!

Egy kócos, játékos puli úgy összekavarta a kis ablakok alatt rejlő jótanácsokat, hogy csak aki igazán jártas az öko-praktikák terén, az tudjon eligazodni bennük! Miután kivágtátok a kis ablakokat, gondolkodjatok el, hogyan lehetne a jótanácsok rendjét visszaállítani! És hozzá is lehet állni a megvalósításhoz!

Jó munkát!

Berecz Ági

Pályázatfigyelő

Tervezzük, hogy a KÖR-be mindig betesszük majd az aktuális pályázati lehetőségeket. Reméljük, ezzel, is segítjük munkátokat.

Takács Eszter

PÁLYÁZATOK

Hirdető: "Budapest Bank Budapestért" Alapítvány

Pályázhatnak: bejegyzett, működő nonprofit (civil) szervezetek, közhasznú társaságok és magánszemélyek

Részletek: A pályázat célja a főváros szellemi, művészeti és tudományos életének, művelődésének, a kultúra bármely területének színvonalát emelő törekvések felkarolása; Budapest épített és természeti értékeinek védelméért, műemlékeinek megőrzéséért, a kulturális örökség megóvásáért, egy egészségesebb Budapestért és a humán- és szociális szolgáltatások, az esélyegyenlőség javításáért tevékenykedők támogatása. A pályázati adatlap és feltételek letölthetők a www.budapestbank.hu weboldaltól.

Beküldési cím: "BUDAPEST BANK BUDAPESTÉRT" ALAPÍTVÁNY, "PÁLYÁZAT"

1138. Bp. XIII., Váci út 188.

További információ: Nagy Mária irodavezető, tel.: 450-6115; fax: 450-6025,

E-mail: maria1.nagy@ge.com

Határidő: 2006. február 25.

Hirdető: Oktatási Minisztérium, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (www.kvvm.hu)

Téma: HEFOP-3.1.1- **Pályázati Felhívás Ökoiskola Cím elnyerésére**

Pályázhatnak: a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. 20.§ (1)-ben foglaltaknak megfelelő, alap- és középfokú nevelési, oktatási intézmények, fenntartótól függetlenül.

Részletek: Az Ökoiskola Cím adományozása kapcsolódik az ENSZ „A fenntarthatóságra oktatás, 2005-2015 évtizedének” programjához. A Címre való jelentkezéshez szándéknyilatkozat és pályázat benyújtása szükséges 1 eredeti példányban és elektronikusan e-mailben vagy floppy lemezen.

A részletes kiírás és a pályázat beadásához szükséges dokumentumok a <http://www.kvvm.hu> oldalon érhetők el.

Határidő: 2006. március 1.

Hirdető: Csizmazia Alapítvány

Téma: **Természeti környezetünk megismerése és megértése általános és középiskolások munkáiban**

Pályázhatnak: Általános, és középiskolások

Részletek: A pályázat célja, a névadó Csizmazia György tanítói munkásságával összhangban, hogy elősegítse természeti környezetünk megismerését és megértését, s ennek érdekében az érdeklődő tanulókat saját munkára serkentsse, a legjobbakat díjazza. A pályázatot két kategóriában általános, és középiskolásoknak írja ki.

A beadás módja: a pályázatokat gépelve vagy számítógépen kinyomtatott formában, 1 példányban postán vagy személyesen kell eljuttatni az Alapítvány címére: Móra Ferenc Múzeum, 6720 Szeged, Roosevelttér 1-3.

A pályázat jeligés, kérjük, hogy a dolgozat mellé egy zárt borítékban tegyék be a pályázó nevét, címét, telefonszámát iskolája nevét.

A bírálóbizottság döntése a www.mozaik.info.hu honlapon 2006. április 10. után olvasható. A díjak elosztásáról a bíráló bizottság dönt, minden résztvevő oklevelet kap, a legjobb pályázók pedig tárgyjutalmat és táborozási lehetőséget. Az elbírálásban előnyt élveznek azok a pályázatok, amelyek saját kutatáson, kísérletezésen, megfigyelésen alapulnak, illetve amelyek illusztrációkat, fényképeket, rajzokat is alkalmaznak.

Az életkorok szerint meghirdetett témakörökről, valamint további információkkal kapcsolatban érdeklődni lehet a Móra Ferenc Múzeumban Csizmaziáné Lipták Máriánál, az Alapítvány titkáránál, tel.: 62/549-040, 549-047, e-mail: m_liptak@mfm.u-szeged.hu.

Határidő: 2006. március 10.

Hirdető: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Téma: **A falufejlesztés és - megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése**

Pályázhatnak: mikro- és kisvállalkozások, egyéni vállalkozók, civil szervezetek (alapítványok, társadalmi szervezetek stb.) a fentiek integrációi, önkormányzatok és társulásaik, valamint egyházak és egyházi jogi személyek.

Részletek: Az Európai Unió Tanácsa 1257/1999/EK. rendeletével, valamint az AVOP támogatási prioritásaival összhangban a támogatás céljai:

- faluképet és a közvetlen épített és természeti környezetet javító beruházások támogatása, eredeti közösségi és gazdasági funkciók megtartásával, újak betelepítésével
- természeti tájkép, kultúrtáj, történelmi kert és az alkotó táji elemek állapotának javítása, megőrzése
- közösségi terek kialakítása, fejlesztése.

A pályázati csomag letölthető a www.mvh.gov.hu és a www.fvm.hu címekről, valamint a pályázati csomag tájékoztató jelleggel beszerezhető a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (továbbiakban: MVH) kirendeltségein.

Határidő: folyamatos

Vers

LÉLEKMELEGÍTŐ

Varró Dániel: Téli szonett

Hát, mondja, kedves, mért olyan fehér?
Kővér szeplőit hol hullatta el?
Hisz prüszköl is! Ez, kérem, csúnya jel.
Magácskának megárthatott a tél.

A dér bár összecsípte orrhegyét
(hőfőlte csúcsot így az alkonyat),
jót tenne most egy kis pohár konyak,
pótolni bent piros nyarak hevét.

Mert, látja, kedves, hogyha jó a fagy,
az ember elfehérül, színehagy,
belakja bensejét a morc hideg.

E kókadás de oktalan! De gyors!
Mennyivel szebb a lomha medvesors!
A málnát szundikálva várni meg.

A fenti verssel kívánok mindenkinek „boldog hétköznapokat” az új esztendőben! A „morc hideg” ellen küldjétek továbbra is a kedves verssorokat, gondolatokat! Hadd melegedjünk!

Saly Erika (salyka@freemail.hu)

Közérdekű

Kedves KÖR tagok!

Számlázási címünk megváltozott!!!

Az új cím: Bp. 1113 Zsombolyai u. 6.

**Ezért, ha számlát kértek, már erre a címre tegyék,
különbön a számlát nem tudjuk elfogadni.**

Ha levelet küldtök, azt továbbra is postafiók címünkre tehetitek, amely változatlanul:
Bp. 1397 Pf. 530.

Németh Andrea

Kedves KÖR-olvasók!

Ahogy az elmúlt években, úgy idén is lesz rá lehetőség, hogy személyi jövedelemadó bevallásaitok elkészítésekor **adótok 1 %-ának felhasználásáról** szabadon rendelkeztek egy civil szervezet javára. Bár nem szívesen emlékeztetek rá Titeket, hogy tavasszal ki kell majd tölteni azokat a hosszú, és érthetetlen űrlapokat, szeretném felhívni rá a figyelmeteket, hogy az 1 %-ról szóló rendelkező nyilatkozat kitöltésével – amellet, hogy egy civil szervezet munkáját, működését segítitek – állampolgári jogaitokat is gyakorolhatjátok.

Hogy megkönnyítsük a dolgokat, elkészítettünk egy, az MKNE javára szóló Rendelkező Nyilatkozatot, melyet ezzel a KÖR-el együtt Mindannyian megkaptok. S hogy miért mindjárt kettő egy oldalon? Hát mert abban reménykedünk, hogy ahogy Nyuszinak a Micimackóban, úgy Nektek is sok kedves és meggyőzhető családtagotok, barátotok, ismerősötök és üzletfeleletek van, akiknek továbbadhatjátok majd az általatok fel nem használt példányt (vagy annak további, általatok készített másolatait), ezzel is segítve az MKNE munkáját. Mivel az APEH nem árulja el, hogy a befizetett összeg kitől származik, nem fogjuk tudni Nektek személyesen megköszönni ezeket az adományokat, de abban biztosak lehetnek, hogy jó célokra, gondosan használjuk majd fel a Tőletek kapott összegeket.

Takács Eszter

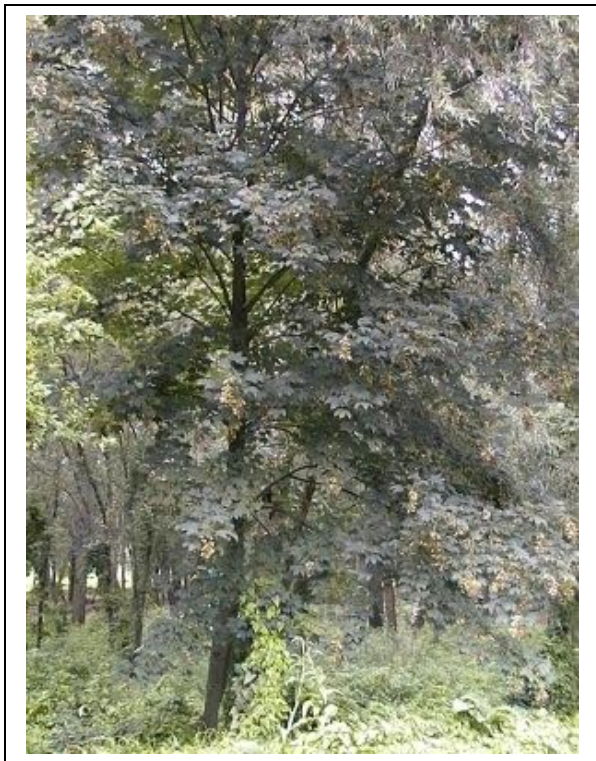
AZ ÉV FÁJA 2006

MAGYAR KŐRIS

(Fraxinus angustifolia ssp. pannonica)

A magas kőrisre emlékeztető habitusú, nagy termetű fa, az ártéri erdők legértékesebb keményfája. Észak-balkáni-pannóniai flóraelem, elsősorban a Kárpát-medence síkságain, a Bécsi-medencében, a Morvamezőn és Nyugat-Ukrajnában terjedt el. Nagyobb folyók árterén nő, a dombvidékekre nem hatol be. Hazánkban az alsó Duna-ártéren, a Dráva mentén, Dél-Dunántúlon és a Duna-Tisza köze lápos területein található meg.

Kérge halványszürke, hamarabb parásodik, mint a magas kőrisé és sűrűn, keresztirányban is repedezett. A friss hajtás sötétzöld, felülete fényesebb, mint a magas kőrisé. **Rügyeinek** hossza a magas kőrisének mindössze fele-harmada, sötét kávébarna színű.

Levelei többnyire 7-9 levélkéjűek, a levélkék lándzsásak, kopaszak, fényesek, szálas csúcsba keskenyedő, elálló fogakkal. A fa lombozata laza, a keskeny levélké a levélgerincen ritka állásúaknak tűnnek. Tavasszal később fakad, mint a magas kőris, és lombját korábban hullatja. Leveli ősszel ibolyásvörösre vagy sárgára színeződnek.

Virágzata egyszerű fűrt. Virágai aprók, bíborszínűek, szirm nélküliek, lehetnek poligámok vagy kétlakiak. Termése csomókban fejlődő szárnyas lependék. A termés viszonylag nagy (3-5 cm hosszú), alapja ék alakú, szárnya felső harmadban a legszélesebb, rendszerint csavart.

Melegkedvelő faj, a nyáron erősen felmelegedő, napfényes síkságokat lakja. Az egyik legfontosabb ökológiai sajátossága az, hogy viszonylag jól elviseli a magas talajvizet és a hosszabb ideig tartó

elárasztást (a pangóvizet nem tűri), a talaj kötöttségét, levegőtlenességét. A huzamosabb szárazságot is jobban elviseli, mint a magas kőris. Inkább a kötött talajokon érzi jól magát, enyhén mészkedvelő, a tőzeges talajon is megél. Nagyon fényigényes növény, ezt ritka lombozata is mutatja.

A tölgy-kőris-szil ligeterdők karakterfajaként fordul elő, de megtalálható a kőris-éger láperdőkben is főleg a Duna-Tisza közén, illetve a dél-dunántúli gyertyános-tölgyesekben is. Erősen polimorf faj, a levelek és termések alakja igen változatos. A magas kőrisrel könnyen kereszteződik, gyakoriak a hibrid populációk. Fiatalkorban nagyon gyorsan nő, csemetái nyúlánkbak, mint a magas kőrisé. Természetes úton jól újul, újulata az árterek gyors növekedésű fajaival is versenyképes.

A faj első magyar nyelvű tudományos ismertetése csak 1956-ban jelent meg, noha az erdészek régóta elkülönítik a barna rügyű ártéri kőrist (magyar kőris) és a közönséges kőrist (magas kőris). Ma visszaszorulóban van, az utóbbi évtizedek lecsapolási munkálatai és ültetvénytelepítési törekvései következtében számos termőhelyről eltűnt. Erdőn kívüli fásításokban gyakoribb, mint a magas kőris. Kerekded, arányos koronájával, fényes, mélyzöld lombzatával mutatós. Szabad állásban a szárazabb termőhelyeket is jól eltűri.

Aki többet szeretne tudni az év fájáról, keresse az erdészeteknél megtalálható havonta megjelenő *Erdészeti lapok*-at, amelyben mindig egy-egy cikk olvasható a Magyar kőrísről.

Adorján Rita

AZ ÉV MADARA 2006

TÖVISSZÚRÓ GÉBICS

(Lanius collurio)

Egyéb neve: vasfejű gaborján, nagyfejű gábor, törökveréb, csettegető, koszorús gébics

Elterjedés: Európában a Pireneusi-félsziget déli, Skandinávia és Nagy-Britannia északi területeinek kivételével, mindenütt költ. Hazánkban a Dunántúlon, a középhegységek zárt erdeinek kivételével és az Alföldön is, megfelelő élőhelyén, mindenütt megtalálható.

Jellemző élőhelyei a domboldalak galagonyásai, a folyóárterek szegélyei, a bokorcsoportok, az árokparti sűrűségek, az öreg temetők, a vasúti töltéseket kísérő bokorsorok és a felhagyott bányák benőtt meddőhányói.

Színezet: Kb. 16-18 cm hosszú madár. A hím fejeteje és tarkója, valamint farsíkja sűrű, a dolmánya, háta, szárnyfedői vörösesbarnák, alsóteste fehér enyhe rózsás árnyalattal, farka pedig fekete, a tövénél 2 oldalt 1-1 nagyobb fehér folttal. A csőrötől a fülfedőig egy feltűnő fekete maszk húzódik. A tojó egyszerűbb színezetű, háta barna, tarkója világosszürke, testoldala halványan fodrozott. A sötét maszk itt csak a szem mögül kezdődik, és barna színű. A fiatalok jóval csíkozottabbak a tojóknál. Csőrük jellegzetes, kicsit kampós, a kisebb zsákmányállatok megragadására alkalmas.

Fészkelés: Évente csak egyszer, májusban, faluszéli kertekben, gyümölcsösökben költ. Ha a fészkelj elpusztul, pótköltése lehetséges. A költőhelyre többnyire a hímek érkeznek először. A tulajdonképpeni revírt egy nagyobb táplálkozóterület egészíti ki. A hím nászviselkedése igen jellegzetes. Megnyúlt testtel tetszeleg a tojó előtt, ha pedig az odébb repül, nyomban követi és a szomszéd bokron folytatja az udvarlást. A hím a nászidőszakban és a kotlás alatt néha hosszú ideig hallatja viszonylag halk, nagyon sok utánzással tarkított énekét.

A fészek helyét a hím választja ki és a tojó érkezését követő 7-8. napon már kész fészket is találhatunk. Az építés általában 4-6 napot vesz igénybe. A fészekanyagot mindkét madár hordja, de főként a tojó építi be. Beül a fészekbe, forgolódik benne, csőrével igazgatja. Az anyagot (növényi szálak, a csészében finom gyökerek) a közelből hordják. A fészket többnyire alacsonyán (20-200 cm) építik galagonya-, vadrózsa-, kökény-, líciumbokrokban. Bokrosok híján kivételesen nádban is költ. A tojó naponta rak egy tojást, a fészkelj 5-7 tojásból áll. A kotlás az utolsó tojás lerakása után kezdődik és 14-16 napig tart. Csak a tojó kotlik, a hím közben eteti. Esetenként rövid időre elhagyja a fészket, ilyenkor előfordul, hogy a hím hevesen üldözi. A fiókákat mindkét szülő eteti. A fészket 14 napos korukban hagyják el. Ekkor még alig tudnak repülni, s napokig a környék sűrű bokrai között rejtőznek. A szülők bátran védelmezik őket, a hím akár az emberre is rávág, ha fiókáit veszélyben látja. Gyakori kakukkgazda. Revírjeiben gyakran megtaláljuk a karvalyposztát is, a két faj fészke néha ugyanabban a bokorban, egy méternél közelebb helyezkedik el egymáshoz. A két madárfaj között bizonyos, még csak egyes részleteiben felderített, kapcsolat van.

Táplálkozás: Tápláléka elsősorban rovarokból áll. Cserebogárrajzaskor sokat elpusztítanak azok közül. Nyár végétől a fő táplálékát az egyenesszárnyúak, elsősorban különböző sáskafajok képezik. Ritkán gerinceseket (rágcsálókat, gyíkokat, madárfiókákat és felnőtt énekesmadarakat) is zsákmányol. Vadászat közben mindig valami kiemelkedő ponton ül és onnan csap le a földre vagy a fű közé. Gyakran repülő rovarokat (lepkék, cserebogár) is zsákmányol. Az elfogott zsákmányt néha, vagy táplálékhiány idején tövisre szúrja (pockot, madarat is).

Vonulás: Tavasszal későn, csak május első napjaiban érkezik, de néhány példány kivételesen április végén is megjelenhet. Az őszi vonulás augusztusban indul, és október első feléig elhúzódhat. A kései példányok szinte kivétel nélkül fiatalok. Téli szállása Afrika középső tájain van. Magyarországon jelölt tövisszűrő gébicsek Szardínián, Krétán, Libanonban, Egyiptomban és Tanzániában kerültek meg.

Védelem: Hajdani állományát kb. 150 párba becsülik, azonban csaknem egész Európában erősen megfogyott. A hazai állományt az élőhelyül szolgáló bokrosok, mezsgyék, árokpárti bokrosok irtása (különösen költési időben!) veszélyezteti. Ezek visszaállításával, valamint a kopár vízmosások, domboldalak, temetők bokrosításával új élőhelyeket teremthetünk számukra.

Védett! Eszmei értéke: 10 000 Ft

Adorján Rita

Kedves Tagok!

Ahogy arról az előző KÖR-ben hírt adtunk, immár új helyen munkálkodunk az Egyesület ügyein. Szép, új és tágas irodánk berendezéséhez örömmel vennénk segítségeket, kreatív ötleteiteket, hogy együtt, mindannyian otthonosan érezhessük magunkat benne. Sajnos bútorban továbbra is hiányt szenvedünk, emiatt kicsit rendetlennek hatnak a helységek. Ezért szívesen megszabadítanánk Benneteket bármilyen átalatok már nem használt berendezési tárgytól, amit kerülgettek a picében vagy tologattok a padláson..) Ha van ilyenetek, kérek jelezzétek, szükség esetén az irodába szállítást mi megoldjuk.

Segítségeket előre is köszönjük!

„Irodisták”

Figyelem!

A következő KÖR és Módszerkosár szám a tervek szerint május közepén jelenik meg. A megjelentetni szándékozott írásokat legkésőbb május 2-ig kell elküldeni Czabán Dávidnak (czabi@freemail.hu), illetve Emri Erikának (emri.erika@freemail.hu).

Victor András

Felelős kiadó: az Egyesület elnöke
Szerkesztő: Czabán Dávid
Tördelés: Szekeres Tamás
Postacím: 1397 Bp. Pf. 530.
Honlap: www.mkne.hu

Iroda: 1113 Bp. Zsombolyai u. 6.
Tel/Fax: 321-4796
e-mail: mkne@mail.datanet.hu
Fogadóórák: Kedd 15–18 h
Csüt. 9–12 h